

Стенограма от заседание на Комисията по правни въпроси при 41-во Народно събрание

Източник: http://parliament.bg/bg/cc_steno/ID/2

ПРОТОКОЛ № 147

Дата: 24.10.2012 г.

Днес, 24.10.2012 г., сряда, от 15:30 часа се проведе заседание на Комисията по правни въпроси. На заседанието присъстват: от Конституционния съд на Република България – Кети Маркова, член на КС; от Министерството на финансите – Владислав Горанов, заместник-министър, Диана Драгнева, директор на дирекция „Държавно юрисконсулство”, Цветослав Миков, началник на отдел в дирекция „Бюджет” и Никола Павлов, държавен експерт в дирекция „Държавно съкровище”; от Сметната палата – проф. Валери Димитров, председател и народните представители Стоян Иванов и Кирил Гумнеров, вносител на законопроекта.

Към протокола се прилага списък на присъстващите членове на Комисията.

Заседанието се ръководи от Искра Фидосова, председател на Комисията по правни въпроси.

Предс. Искра Фидосова:

Уважаеми колеги,

Уважаеми гости, кандидати за членове на Конституционния съд,

Откривам заседанието на Комисията по правни въпроси по предварително обявения дневен ред:

1. Изслушване на предложените кандидати за съдии в Конституционния съд на Република България от квотата на Народното събрание. (Всички кандидати са представили необходимите документи и отговарят на изискванията на чл. 147, ал. 3 от Конституцията на Република България и чл. 4, ал. 3 от Закона за Конституционния съд.)

Кандидатите ще бъдат изслушани по азбучен ред както следва:

Анастас Василев Анастасов

Венета Петрова Петрова – Марковска

Екатерина Иванова Михайлова

Татяна Пенева Върбанова.

2. Обсъждане за първо гласуване на законопроекта за публичните финанси, № 202-01-60, внесен от Министерски съвет на 10.10.2012 г.

3. Обсъждане за първо гласуване на законопроекта за изменение на Закона за защита от дискриминацията, № 254-01-100, внесен от Стоян Иванов Иванов и Кирил Владимиров Гумнеров на 16.10.2012 г.

По първа точка - Изслушване на предложените кандидати за съдии в Конституционния съд на Република България от квотата на Народното събрание.

Поканили сме представители на Конституционния съд.

Съгласно процедурните правила, които сме приели с решение на Народното събрание, всички документи на кандидатите за членове на Конституционния съд са ви предоставени. От предварителния преглед, който направихме, и четиримата кандидати, а именно, подредени по азбучен ред: г-н Анастас Василев Анастасов, г-жа Венета Петрова Петрова – Марковска, г-жа Екатерина Иванова Михайлова и г-жа Татяна Пенева Върбанова отговарят на изискванията на закона. Имат необходимия стаж. Отговарят и на изискването, което са декларирали в образеца на декларацията, че нямат друго гражданство, освен българско. Това е изискването на българската Конституция.

По Правилата за избор на съдии в Конституционния съд на Република България от квотата на Народното събрание, които сме приели, ще проведем изслушването. Ще ви припомня накратко правилата.

Изслушването се провежда на открито заседание на Комисията по правни въпроси на 24.10.2012 г.

Комисията по правни въпроси изслушва допуснатите кандидати, като поредността се определя по азбучен ред, според личните им имена по списък, който се съставя след постъпване на предложенията.

Кандидатите се представят от вносител на предложението – до 2 минути.

Лично представяне на кандидата, с възможност за допълване на данни от професионалната си биография и представяне на вижданията си по тълкувателната роля и практиката на Конституционния съд, както и по отношение произнасянето по искания за установяване на противоконституционност на законите и други актове и споровете за компетентност – до 15 минути.

Въпроси от страна народни представители – до 3 минути.

Отговор на кандидата след изчерпване на зададените въпроси – до 10 минути.

Това са правилата, при които ще протече днешното изслушване.

Преди да преминем към процедурата на изслушване, искам от мое име и от името на Правната комисия да честитя рождения ден на един от кандидатите за конституционен съдия – г-жа Екатерина Михайлова с пожелание за здраве, късмет много успехи. (Ръкопляскания.)

Започваме с процедурата по изслушване. В заседанието участват 18 от членовете на Комисията по правни въпроси.

Първият кандидат г-н Анастас Василев Анастасов ще бъде представен от един от вносителите – г-жа Цеца Цачева. Заповядайте, г-жо Цачева.

Цеца Цачева:

Уважаема г-жо Председател,

Уважаеми дами и господа членове на Комисията,

Уважаеми кандидати за членове на Конституционния съд,

За мен е привилегия да представя г-н Анастасов, който е номиниран по съответния ред, съгласно приетите Процедурни правила, за член на Конституционния съд.

Биографиите на публичните личности са обществено достояние и аз няма да се спирам подробно върху неговата биография, която е известна на всички ни. Ще акцентирам само, че до момента на избирането му за народен представител, както е прието да се казва, той е юрист от кариерата – прокурор, районен съдия, председател на районния съд, човек, който се е сблъсквал със законите, с Конституцията и това е до полагането на клетва за народен представител в името на конституцията, в името на законите да ги спазва и да се ръководи от интересите на народа.

След това, известно е, че като народен представител г-н Анастасов председателства една от най-тежките комисии – Комисията по вътрешна сигурност и обществен ред. Известно е и, че към момента той е заместник-председател на Народното събрание.

И макар зад тези думи да се крие една хронология на неговите етапи на професионално израстване, аз мисля, че е особено важно да подчертая защо станах съвносител и се подписах под неговата кандидатура, още повече че тук виждам достатъчно сериозни кандидатури – с две от тях съм работила в Плевен в различни времена на моята биография, с третата кандидатура – на г-жа Михайлова, работим и в момента.

Онова, което е много важно за мен, освен професионалната подготовка, каквато не се съмнявам, че г-н Анастасов притежава, са и онези качества на характера, които трябва да притежава един член на Конституционния съд, и мисля, че тези, които сме работили с г-н Анастасов, ще се обединим и няма да имаме противоречие, той е устойчив човек, колеги. Устойчив на външни внушения. Устойчив на всякакви съблазни, които високият обществен пост предполага. Винаги е отстоявал своето мнение, обосновавайки и аргументирайки го изключително и само на закона и на конституцията. За мен той е човек с такава нравственост, която съм убедена, че би доказал своята безпристрастност и в не леката работа на Конституционния съд тогава, когато не сме лишени от изкушение с оглед на политически намеси, вмешателство от страна на неправителствени организации и т.н.

Повтарям, аз съм убедена, че г-н Анастасов достойни би представял Народното събрание като номиниран от нашата квота за член на Конституционния съд. Убедена съм, че каквито и провокации и препятствия да има пред него в бъдещата му работа, той ще намери необходимата сила, ще се

справи подробно с материята, която трябва да обсъди и да вземе мнение по даден конституционен казус и няма да се поколебае от позициите на закона, на конституцията и най-вече на собствената си съвест да постанови и да участва в постановяването на един конституционен акт. По тези съображения аз съм подписала предложението за г-н Анастасов и мисля, че той ще бъде достойна кандидатура от името на Народното събрание.

И накрая още едно изречение. За мен е много важно част от конституционните съди да са имали практиката на Народното събрание, тъй като в крайна сметка те контролират, те се произнасят по актове на Народното събрание и е много полезно и аз съм убедена, че ако той бъде избран, ще бъде изключително полезен на Конституционния съд с оглед на това как изглежда даден конституционен въпрос и от гледна точка на народното представителство. Затова подкрепям кандидатурата и считам, че това е една много удачна кандидатура. Благодаря.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-жо Цачева.

Съгласно приетите от нас правила, ще дам възможност на г-н Анастасов да представи в резюме своите виждания по тълкувателната роля и практика на Конституционния съд, както по отношение на произнасянето по искания за установяване на противоконституционност на законите и други актове, така и по отношение на спорове за компетентност, както и по отношение на себе си, ако има нещо да добави към това, което каза г-жа Цачева. Заповядайте, г-н Анастасов.

Анастас Анастасов:

Благодаря, г-жо Председател.

Уважаема г-жо Председател на Народното събрание,
Госпожо Председател на Комисията по правни въпроси,
Колеги,

Уважаеми гости,

Преди да започна искам да вметна две неща, много кратки.

През последните няколко дена прочетох и чух някои неща, които по някакъв начин се опитват да вкарат някакво отношение към това къде съм завършил. Аз завърших 1990 г. Висшия институт на МВР. Нямам никаква причина да се срамувам от това.

Другото е, че съм работил в Районен съд-Ямбол и съм бил председател на този съд 9 години, също ме кара да се гордея. Нямам никакви причини да се срамувам от тези два факта в собствената си биография и в собствения си живот.

Започнах кариерата си като прокурор, бях съдия, председател на Районен съд-Ямбол преди да бъде избран за народен представител в 41-то Народно събрание като мажоритарен кандидат.

Днес се представям пред вас като кандидат за съдия в Конституционния съд. Преди да споделя вижданията си за мисията и отговорността, с които бих желал да се нагърбя, искам да изразя признателността си към народните представители, които издигнаха моята кандидатура и честта, която ми оказват. Наистина ви благодаря за това.

Съгласно Правилата за избор на конституционни съди от квотата на Народното събрание вече имах възможност да развия писмено някои идеи за ролята на Конституционния съд, респективно за конституционния съдия в съвременната българска демократична система. Те бяха систематизирани около три основни постулата: приемственост, принципност и независимост. В отреденото ми време ще се опитам да доразвия тезата по тези три основни аспекта.

На първо място искам да обясня пред вас защо отдавам толкова голямо значение на приемствеността. Може би тук трябва да се добави и последователността на работа на Конституционния съд. Въпреки частичното подновяване на състава му на всеки три години, Конституционният съд трябва да остане консервативна институция в най-добрия смисъл на думата. Неговите решения, независимо дали са постановени по искане за обявяване на противоконституционност или по тълкуване на дадена конституционна разпоредба, съдържат задължително за всички тълкуване на Конституцията. По този начин, водени от волята на създателите ѝ, конституционните съди развиват Конституцията, обяснявайки нейния смисъл или ситуирайки я в реалната и обществено-политическата среда.

За разлика от законите и в още по-голяма степен от другите нормативни актове, Конституцията е защитена от чести и от резки промени. Тя не зависи пряко от промяната на политическото мнозинство, не се поддава на политическата конюнктура и именно на това до голяма степен се дължи нейното върховенство над политическата власт. Същото важи и за практиката на Конституционния съд. Той може да изпълнява пълноценно функцията си на гарант на конституционния ред само и единствено при стабилност и предвидимост на своите решения. В този смисъл всеки съдия в Конституционния съд следва да се чувства обвързан с решенията на своите предшественици. Разбира се, това не означава практиката на Конституционния съд да бъде бетонирана, циментирана един път завинаги.

Консервативният характер на институцията не се изразява в това, че не е възможно да настъпи частичен или дори пълен обрат в конституционната юриспруденция, а в това, че е необходимо да са налице сериозни причини това да се случи. Какво би могло да бъде причина за това?

Конституционните ценности не се променят. Днес те са същите, както и през 1991 г. – народовластие, равенство пред закона, политически плурализъм. Променят се обаче условията, в които тези ценности трябва да бъдат защитени. Надали някой би могъл да отрече, че свободата на словото и правото на свободна частна инициатива, например, днес се нуждаят от защита различна от тази, от която са имали нужда в края на миналия век. Това е така и поради обществената, икономическата и дори и техническата еволюция на нашата страна.

Конституционният съдия не може да не забелязва тези промени. Той трябва да ги приобщи към практиката на съда, а когато това е невъзможно, да ги измени в степен такава, каквато е необходима за ефективната защита на същите ценности, но при новите условия. При преценката на това кога тези условия да налице или кога не, съдията може да се опира единствено на собствените си възприятия и принципност. Думата ”принципност” я използвам не в чистия юридически смисъл, а затова, че конституционният съдия трябва да отсъжда съгласно залегналите в Конституцията принципи. Това е азбучна истина и няма какво да го коментираме. Тук говоря за принципност в общо човешкото значение на тази дума. Не случайно конституционният съдия се изисква да е доказал високия си морал и нравственост през годините на професионалното си развитие. Въпросите, които се поставят пред Конституционния съд, не зависимо дали той е сезиран от парламентаристи, от върховни съдилища, от президента или от омбудствана на републиката, са от изключителна сложност и рядко могат да бъдат решени само чрез метода на юридическия силогизъм. Те изискват съдията да се допита и до своето лично светоусещане и свята собствена ценностна система.

Считам също така, че конституционните съдии (традицията в Конституционния съд в България продължава), ако мога така да цитирам, французите казват, че членовете на техния конституционен съвет са мъдреците на нацията, на народа, в нашия конституционен съд са работили видни професори, изтъкнати политици, общественици. (Естествено.) Естествено, г-н Корнезов, не само че сте от Ямбол, но сте и от тях.

Именно чрез тази принципност на своите съдии българският конституционен съд е доказал и своята независимост. Темата за независимостта може да се отнесе към почти всички въпроси, които могат да бъдат зададени към един кандидат за конституционен съдия. Ясно е, че конституционният съдия трябва да бъде независим от изпълнителната и законодателната власт. Техните актове той подлага на висша форма на контрол, а именно конституционното правосъдие.

Според мен, достатъчна гаранция за тази независимост се съдържа в Конституцията и в Закона за конституционния съд. Аз обаче бих искал да наблегна върху необходимостта конституционният съдия да бъде независим от органа, който го е назначил, съответно избрал. Ясно искам да заявя, че в Конституционния съд няма място за императивен мандат. Връзката с органа по назначението прекъсва отведнъж и безвъзвратно след като положи клетвата като конституционен съдия.

Като народен представител от политическа партия ГЕРБ и член на управляващото мнозинство пълно съзнавам подозренията за политическа пристрастност, които стоят над моята кандидатура. Смея да твърдя обаче, че подобни опасения са неоправдани. Представите ми за демокрация в Конституционния съд и в Конституцията стоят по високо от всякакви политически партии и

пристрастия. Сигурен съм, че това важи и за останалите кандидати, издигнати от различните политически формации в парламента.

В заключение, бих желал да заявя, че, ако бъда удостоен с вашето доверие, ще заема мястото си сред конституционните съдии на Република България с необходимата затова отговорност, ще отстоявам независимостта на институцията и върховенството на Конституцията и при всеки случай на посегателство над тях, независимо от неговите автори или от техните мотиви.

Благодаря ви за вниманието. Ако има въпроси, с удоволствие ще отговоря на тях.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-н Анастасов. Колеги, имате думата за въпроси към г-н Анастасов. Г-н Стоилов, заповядайте.

Янаки Стоилов:

Благодаря, г-жо Председател.

Поставям един въпрос. Той може да не се възприема само към г-н Анастасов. Той самият даже даде повод от ясното представяне, което направи, да разглежда конституционния съд като една относително консервативна, бих казал в добрия смисъл, институция, осигуряваща стабилността на конституционната система и гаранция за върховенството на Конституцията спрямо текущите нормативни, специално законодателни актове. От тази гледна точка, тъй като според мен всеки един съдия и още повече конституционен съдия трябва да има яснота за своята тълкувателна философия. Как Вие смятате, че по най-добрия начин ще отговорите на тази задача и кое, според вас, трябва да бъде предмет на тълкуване – волята на конституционния законодател, или търсенето на волята на Конституцията според средата, в която възниква даден спор, или нещо друго. Според мен, това е дискусия, която точно по отношение на Конституционния съд не е само теоретична, но има и много важни практически измерения. Благодаря.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-н Стоилов. Г-н Анастасов, заповядайте.

Анастас Анастасов:

Благодаря Ви, г-н Стоилов, за въпроса.

Преди малко, както сам казахте, дадох повод за такъв въпрос. Мисля, че към настоящия момент Конституционният съд е произнесъл вече над 400 решения, от тях над 60 са тълкувателни, доколкото знам. Тълкуват се разпоредбите на Конституцията. Всеки от нас би следвало да знае, така го знам и аз и би следвало да е така, че всяко едно тълкувателно решение на Конституционния съд става неизменна част от съответната норма на Конституцията. Затова, в това, което представих в първоначалния момент като виждания по темата, съм посочил, че трябва да се отнасяме към тази процедура с известно страхопочитание, защото все пак това е едно индиректно товарене на Конституцията, извън рамките на промяната, която е предвидена по общия ред как може да става тя. Според мен и може би трябва да се посочи изрично, че тълкуването е едно от най-важните неща, които конституционният съд може да прави, независимо към кой момент и кога. Пак казвам, че винаги съществува основание и може да се приеме, че могат да се създадат такива условия, при които дадена хипотеза, вече разгледана от Конституционния съд, отново да се окаже на вниманието на същия, но при различни условия. И тогава може би тълкуването на този съд ще бъде съобразено, както с конституционната разпоредба, но така и с новите условия, в които тя трябва да бъде обсъдена.

Янаки Стоилов:

Смятате ли, че решенията на Конституционния съд, включително и тълкувателните, имат сила на присъдено нещо? Защото казвате, че той може да е отговорил на този въпрос, но при други условия да отговори отново на него.

Анастас Анастасов:

Основната задача на Конституционния съд е да защитава ценностите, провъзгласени в Конституцията.

Предс. Искра Фидосова:

Други колеги, желаещи да зададат въпроси към г-н Анастасов. Г-н Корнезов, заповядайте.

Любен Корнезов:

Колеги, когато нашият председател представяше г-н Анастасов, каза, че сте председател на районен съд, но пропусна да каже откъде. Нека хубаво да се чуе – от Ямбол.

Конституционният съд има едно пълномощие – спор за компетентност, когато може да има спор за компетентност между държавни органи, органи за местно самоуправление. Що се отнася до тълкувателната дейност, тълкувателната дейност като самостоятелно правомощие имаше нужда в първите години след приемането на Конституцията. Чудехме се какво да правим. Сега има много конституционни съдилища – немски, унгарски и т.н.

Конкретният въпрос ми е спор за компетентност. Примерно, спори Ямбол и Сливен. Кой ще спечели делото?

Анастас Анастасов:

В зависимост от въпроса може да се окаже, че е по-добре да го гледа Сливен.

Предс. Искра Фидосова:

Г-н Радев, имате думата.

Емил Радев:

Г-н Анастасов, как оценявате наличието на особени мнения по едно конституционно решение?

Смятате ли, че наличието на особено мнение намалява неговата тежест или авторитет, или напротив, свидетелства за един сериозен подход на дадения конституционен съдия към делото.

Анастас Анастасов:

Благодаря, г-н Радев. Сега вече ще ме накарате да си кажа особеното мнение по отношение на тази процедура, която в момента върви.

Ако искате сега ми кажете какво е вашето мнение, за да можа аз да ви кажа дали моето е противно на вашето, за да можем да се разберем. Практиката на конституционния съд е толкова нееднозначна, а тълкуванията са предмет на 11 години или на 20 и кусур години. В този срок от 14 дена като отворих да видя това, което е написано по повод решенията на конституционния съд, това мога да го чета не една, а може и две години да си изгубя време, за да мога осмисля това, което хората казват по едни и същи въпроси, но различни мнения. Така че считам на един такъв въпрос на тази тема няма как да ви отговоря. Естествено, че след като има по закон правно основание, то дава другото виждане на съдия от конституционния съд. Много често хора, които са били докладчици по делото са оставали в ситуация на особено мнение. Последното дело е точно такава. Затова считам, че на този въпрос няма как да дам конкретен отговор с абсолютна точност и вярност. Но съм категоричен, че особените мнения са изключително важни.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-н Анастасов. Колеги, имате ли други въпроси? Да разбирам, че няма. (Няма.) Добре.

Тъй като няма други въпроси към г-н Анастасов, преминаваме към следващия кандидат - г-жа Венета Петрова Петрова-Марковска. Тя ще бъде представена от народния представител г-н Дарин Матов.

Заповядайте.

Дарин Матов:

Благодаря, Ви г-жо Председател.

Уважаеми дами и господа народни представители, членове на Правната комисия,

Уважаеми кандидати за съдии в Конституционния съд,

Уважаеми гости, имам изключителното удоволствие да ви представя кандидатурата на Венета Петрова Петрова-Марковска за съдия в Конституционния съд на Република България.

Венета Марковска е завършила Юридическия факултет на Софийския университет „Климент Охридски” през далечната 1973 г. и има непрекъснат юридически стаж над 38 години, от които 36 години само в съдебната система. Тя е един от кандидатите с най-дълъг стаж и то съдийски и е доказал се съдия.

През 2008 г. г-жа Марковска придобива и магистърска степен по международни отношения и право

на Европейския съюз в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. През годините започва работа по разпределение като юрисконсулт в ДСО „Промислено строителство“-София и от 1977 г. започва да върви бавно по стълбицата на съдебната система като започва от младши съдия в Окръжен съд-Плевен, преминава през районен съдия в Районен съд-Плевен, Окръжен съд-Плевен, съдия в Софийски градски съд, съдия във Върховния съд на Република България и от 01.12.1996 г. е съдия във Върховния административен съд, като от 1997 г. до 2004 г. е председател на Второ отделение на Върховния административен съд. От 2004 г. е заместник-председател на Върховния административен съд и ръководител на Първа колегия, а понастоящем на Втора колегия.

Г-жа Венета Марковска е един доказал се магистрат и юрист със завиден професионален стаж и опит, преминала през всички етапи на кариерното израстване – от младши съдия до заместник-председател на Върховния административен съд, като длъжност заема в продължение на 8 години. През целия този период тя е разглеждала всякакъв вид спорове – наказателни, граждански и административни, като на всяка от заеманите длъжности е показвала своя висок професионализъм.

Стремежът ѝ към усъвършенстване в областта на правото се изразява не само при решаване на конкретни дела, но и в това, че през 2008 г. придобива магистърска степен по международни отношения – Право на Европейския съюз в Юридическия факултет на Софийския университет „Свети Климент Охридски“. Освен това за повишаване на квалификацията си е участвала в множество семинари и курсове ,както в България ,така и в други страни – два пъти в САЩ, Белгия, Люксембург, Германия, Англия, Холандия, Финландия и други. Ръководител е на компонента „Административно правораздаване“ по европейски проект „Компонентни административни съдии – гарантни за точното и еднакво прилагане на законите в административното правораздаване“. През 2003 г. е избрана от квотата на съдиите за член на Висшия съдебен съвет, действащ до 03.10.2007 г.

С решение от 12.05.2011 г. Висшият съдебен съвет на Република България я награждава за отлична работа като съдия и административен ръководител с най-високото отличие, предвидено в Закона за съдебната власт – „Личен почетен знак – първа степен, златен“.

Една година преди това, през 2010 г. за активна обществена дейност и за високи професионални постижения е наградена с най-високата индивидуална награда – „Почетен знак на Съюза на юристите в България“.

Ето защо считам, че Венета Петрова-Марковска има необходимите качества и опит, изискващи се от Конституцията и Закона за конституционния съд да заеме длъжността „съдия“ в Конституционния съд на Република България, поради което изготвихме и настоящето предложение. Благодаря ви за вниманието.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря Ви, г-н Матов.

Г-жо Марковска, имате възможност да допълните, ако желаете, нещо към това, което каза г-н Матов по отношение на представяне на Вашата кандидатура, както и по отношение на вашата професионална биография и да представите вижданията си по тълкувателната роля и практика на Конституционния съд, както по отношение на произнасяне по искания за установяване на противоконституционност на законите и други актове, така и по отношение на споровете за компетентност. Имате думата.

Венета Марковска:

Уважаема г-жа Фидосова,

Уважаеми народни представители,

На това заседание има и представител на Конституционния съд, а също така се обръщам и към медиите, защото виждам, че има и такива в залата.

Уважаеми кандидати,

Преди всичко аз искам да благодаря на вносителите на моето предложение, с което е издигната кандидатурата ми за съдия в Конституционния съд.

За мен днес е голяма чест, че се намирам тук в това качество. Признавам си, тъй като никога не съм се явявала пред такъв висок форум, че съм развълнувана и малко притеснена. Защото като всеки съдия, най-добре се изявявам по правни въпроси в съдебните актове, които постановявам и пиша. В прочетеното от г-н Матов предложение се съдържат подробни биографични данни за моето професионално израстване и аз няма да ги повтарям. Мога да кажа, че съм преминала през целия път на кариерно израстване в съдийската професия – от младши съдия, районен, окръжен, върховен съдия и както разбрахте, през последните осем и половина години съм заместник председател на Върховния административен съд.

Дългогодишният ми опит като съдия, повече от 35 години, 20 от които са в най-висшата съдебна инстанция – Върховния съд на Република България, и след разделянето на съдилищата във Върховния административен съд, ме мотивираха да пожелая да продължа професионалното си развитие в една такава висока и отговорна институция, каквато е Конституционният съд на Република България.

Действително Конституционният съд като автономен орган е извън системата на съдилищата, но въпреки всичко като съд той има допирни точки, особено с работата на Върховния административен съд. Както казваше нашият учител на всички ни, големият учен проф. Живко Сталев, Върховният административен съд е по-малкият брат на Конституционния съд. И това е така, тъй като във Върховния административен съд се разглеждат жалби срещу подзаконовни нормативни актове, когато гражданите считат, че те противоречат на Конституцията и на законите. Разглеждат се и жалби срещу решения на Централната избирателна комисия. И по тези показатели работата на двете съдилища има допирни точки.

През изминалите години, в които съм била в съдебната система, аз съм разглеждала всякакъв вид дела. Те не са стотици, те са хиляди – граждански, наказателни и административни. Работата ми обаче във Върховния административен съд ми дава основание да мисля, че ако бъда избрана от народните представители за конституционен съдия, бих могла да се справя с материята, която предстои да се разглежда. Разбира се, никой не знае каква би била тя, защото конституционния съд се сезира по различни поводи.

Конституционният съд така, както е прогласено в чл. 1 от Закона за Конституционния съд осигурява върховенството на Конституцията. В чл. 2 и в чл. 5 от Конституцията, са въведени основни начала. Република България е правова държава и се управлява според Конституцията и законите, а Конституцията е върховен закон и никой друг не може да му противоречи. Именно поради това с нашата последна, четвърта Конституция от 13 юли 1991 г. се учреди един нов орган – Конституционният съд, който в рамките на нашата правова и демократична държава, а сега и при нашето ефективно членство на България в Европейския съюз е един гарант за спазването на Конституцията от всички държавни органи, организации и граждани. Касае се за един напълно независим орган, който е извън съдебната система, изпълнителната власт и законодателната власт. Именно поради това в чл. 149, ал. 2 от Конституцията, за да се подчертае, че Конституционният съд е зависим само от нея, е провъзгласено правилото, че не може със закон да се отнемат и да се дават правомощия на Конституционния съд.

Независимостта на Конституционния съд се гарантира и от начина на сформирането на този съд. Както знаем съдиите се избират на паритетен принцип от три квоти – от Президент, Народно събрание и на съвместни пленуми на Върховния административен и Върховния касационен съд. От създаването на Конституционния съд до настоящия момент той е имал възможност да се произнася почти по всички правомощия, които има съгласно чл. 149, ал. 1 от Конституцията, като до настоящия момент Конституционният съд не се е произнесъл само по т. 8, а именно в хипотезата на повдигнати обвинения срещу президента и вицепрезидента.

Постарах се да проследя и без да ви отегчавам в цифри каква е дейността за тези 21 години на Конституционния съд. Разбира се, това ще го кажа съвсем накратко и то защото могат да се направят съответни изводи.

В Конституционния съд до 1 октомври има постъпили 424 дела с постановени 314 решения. 66 от тях

са по искания за тълкуване на Конституцията, а 245 броя са по повод правомощието му за обявяване на закон за противоконституционен. От направената от мен справка е видно, че най-често е упражнявано правомощието по чл. 150, ал. 1 за сезиране на Конституционния съд по различни поводи от Народното събрание. И това не е случайно. Това е един от най-ярките изрази на правовата държава да се даде възможност на парламентарното малцинство тогава, когато счита, че един закон или отделни негови разпоредби са противоконституционни, да го атакува пред Конституционния съд.

Главният прокурор също многократно е упражнявал това правомощие, тъй като той осъществява върховен надзор за законност в нашата страна. Мисля, че са 62 пъти, Президентът 23 и т.н. Всички обаче субекти по чл. 150 от Конституцията, които имат право да отправят искания до Конституционния съд, в една или в друга степен са сезирали Конституционния съд, а това показва колко голямо е доверието в тази институция.

От прегледа на практиката за целия този период е видно, че Конституционният съд е имал възможност да се произнесе по различни нормативни актове, които уреждат отношенията във всички сфери на нашия социален, икономически и политически живот. Многократно Конституционният съд, почти ежегодно, например, се атакува Законът за държавния бюджет. Атакуват се многократно законите, които са свързани със здравеопазването в България - за лечебните заведения, за лекарствата и други. Атакува се Законът за съдебната власт, Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, решения, взети от Народното събрание по различни поводи.

В чл. 149, ал. 1, както казах, точно са очертани и изчерпателно правомощията на Конституционния съд.

Първото и най-значимото правомощие на Конституционния съд е визирано в чл. 149, ал. 1, т.1 от Конституцията, а именно възможността на Конституционния съд да дава задължително тълкуване на Конституцията и нейните разпоредби. Задължителното тълкуване е свързано винаги с установяване на точния смисъл на съответната правна норма. По този принцип и с това правомощие Конституционният съд се доближава най-близо до законодателя, след като има възможност да тълкува неговите разпоредби. Поначало Конституционния съд не може да дописва и да допълва Конституцията. Нормите на Конституцията обаче и даденото от Конституционния съд тяхно тълкуване образуват едно неделимо единство в смисъл, че те трябва да се тълкуват така, както Конституционният съд повелява в своите решения.

Тълкуването понякога се прави от Конституционния съд с превантивен характер, за да се осуети в един евентуален бъдещ законодателен процес допускането на грешки или неясноти при приемането на законите. Например, за мен като съдия във Върховния административен съд, от особена важност е приетото от Конституционния съд решение за тълкуване на чл. 120, ал. 2 от Конституцията. Тоест след това тълкуване се дава възможност на гражданите и на юридическите лица винаги, когато в един административен акт, независимо от неговия характер да са нарушени правата и интересите им, те имат право да отнесат въпроса до административния съд, съобразно компетентностите му.

Второто и съществено правомощие на Конституционния съд е това в чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията, а това е именно произнасяне по искания за обявяване на противоконституционност на закони или на отделни техни разпоредби, както и на указите на Президента. Характерно е, че тази норма и контрол за законност е един последващ контрол. Винаги актовете, които се атакуват пред Конституционния съд успяват да са влезли в сила. Допуска се само едно изключение в чл. 149, ал. 1, т. 4 от Конституцията, когато Конституционният съд се произнася за съответствието на международните договори с Конституцията преди тяхното ратифициране. Само това е изключението от общото правило.

Законите и нормативните актове и другите актове, приети от народното събрание подлежат неограничено във времето на съдебен контрол от Конституционния съд. Трябва да се каже, че и всички закони подлежат на такъв контрол. При всички случаи Конституционният съд трябва да отговори в какво точно се изразява противоречието на атакуваната норма с Конституцията. В едни случаи това може да бъде нарушаване на процесуалните правила при приемането на съответния акт.

Тези случаи са по-малобройни. В други случаи обаче противоречието се изразява в различната уредба, която Конституцията и законът дава по един и същи правен въпрос. И двата случая Конституционният съд трябва да установи тази противоконституционност.

По отношение на указите на Президента също се осъществява нормен контрол за законност от Конституционния съд. Наистина указите на Президента нямат нормативен характер. Те по-скоро имат индивидуален характер. Това са указите за помилвания, за опрощаване и т.н. Само Конституционният съд в едно свое решение по отношение на указите е приел, че не може да навлиза в преценка за целесъобразност на издадения акт, а единствено проверява дали са спазени изискванията по неговото издаване. Мисля, че те са посочени в чл. 102.

Предс. Искра Фидосова:

Извинявайте, но ако може да се ориентирате към приключване. След това при отговора на въпросите ще имате възможност да дадете отговори.

Венета Марковска:

Добре. Ще се ориентирам към приключване. Придържам се към това, което е предвидено в правилата. Ако може само с няколко изречения да кажа за споровете за компетентност по ал. 3. Тук контролът е хоризонтален, когато се касае за спорове между Президент-Народно събрание-Министерски съвет и вертикален, когато се касае за спорове между централните органи на изпълнителната власт и местните органи на изпълнителната власт. Досега, аз лично, като проверявах решенията на Конституционния съд, опитах се да прегледам всичките за този кратък срок, мисля, че само два пъти общинските съвети и те са по тълкуване на закона, във връзка със спорове за компетентност за боклука са сезирали Конституционния съд.

Задължителна предпоставка за това Конституционният съд да се произнесе по едно такова питане, е установено в Закона за Конституционния съд, а именно преди това заинтересуваните страни да са обсъдили предварително въпроса помежду си.

И тъй като времето изтича, искам ми се да кажа повече неща, но всъщност аз съм развила тези въпроси в моето писмено изложение, което съм представила.

Искам да кажа и да повторя това, което каза г-н Анастасов за ролята на конституционния съдия, за особените мнения, за които стана въпрос. Тези особени мнения, които ги има почти във всички решения на Конституционния съд показват с каква задълбоченост и с каква прецизност работят конституционните съдии. Придържам се към това, че конституционните съдии трябва да са изключително компетентни, да не се поддават на каквито и да било външни влияния и вмешателства в своята работа, което всъщност е изискване и към всеки съдия в съдебната система. Благодаря.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-жо Марковска. Бяхте изключително изчерпателна. Засегнахте много от въпросите, които стоят пред Конституционния съд

Колеги, имате думата за въпроси към г-жа Марковска. Г-н Стоилов, заповядайте.

Янаки Стоилов:

Уважаеми госпожи и господа народни представители,

Аз накратко искам да изразя мнение, не толкова въпрос.

Уважавам правото на всеки един от народните представители да прави предложение по такива въпроси. Казвам го в началото, тъй като всички ние тук имаме формално еднакви права. Но няма да скрия, че в редица случаи се отнасям с предварителни резерви към предложения, идващи от независими народни представители, със или без кавички, защото по такива въпроси всеки, който получава доверието на парламента, след това би трябвало да е свободен да действа по съвест и по закон. Но така или иначе, когато тези предложения се правят от хора, които имат някаква обществена и политическа идентичност, те така или иначе носят в известна степен отговорност за дейността на хората, не за техните решения. Поради тази причина все пак искам да разгранича в някаква степен не от формална гледна точка, но по същество, направените предложения.

Второто съображение е във връзка със специалните професионални качества. Аз споделям това, което каза г-жа Марковска, че професионалният опит като съдия във Върховния административен

съд е много подходящ по принцип за работа в Конституционния съд, тъй като тяхната дейност е много сходна – и едните и другите правят съпоставяне на юридически актове от гледна точка на тяхното съответствие с по-висши юридически актове – било то закона в единия случай или Конституцията в другия. Включително е възможно тази преценка на бъде за сравняването на актове, които са с общо действие, които имат абстрактен характер, а не само конкретни, както е за повечето от съдебните решения.

Но в същото време аз не искам да скрия, казвам ги тези неща съвсем открито, вземайки известни изводи от резултати от изслушването по повод на изборите на членовете на Висшия съдебен съвет, че това изслушване беше открито, но то като чели не засегна много въпроси в дълбочина и по моя преценка не даде в нужната висока степен отражение при окончателното решение. Защото точно във Върховния административен съд, аз не мога да си позволя да дават оценки и това не е наша работа за цялостната му дейност, но по отношение на определени актове и взаимоотношения са възниквали редица въпроси, дори може би повече, отколкото в други сектори на съдебната система, също, според мен, по обясними причини. Това не искам да го скрия. Няма да навлизам в илюстративност. Тук ние сме получили като членове на комисията и председателите на парламентарните групи един сигнал. Аз няма да го огласявам и няма да го разпространявам. Защото в края на краищата не може едно отделно мнение да има тази тежест, каквато дискусиата в комисията. Но ви предлагам този сигнал да го предоставите на г-жа Марковска, ако тя не разполага с него и ако пожелае до гласуването в парламента по някакъв начин да ни даде отговор или не. Нищо повече не искам да коментирам по този въпрос. Но предполагам, че с това нещо разполагате и вие. Нали? Аз го казвам, за да бъдат съвсем ясни нещата. Не искам да коментирам нещо, защото знам, че то трябва да получи сериозен отговор и преценката за това да принадлежи на хората, за чиято дейност там се коментира.

Предс. Искра Фидосова:

Всеки един народен представител, колеги, при равни права и условия може да направи предложение. Няма никакво значение дали е от парламентарна група, независим или какъвто и да се води в 41-то Народно събрание.

По отношение на сигнала. Ако Вие имате предоставен на вас сигнал, дайте го допълнително на г-жа Марковска в рамките на следващите дни, до гласуването ще Ви отговори. Аз не зная за какви сигнали говорите. Не съм излизала от залата. Всичко, което е постъпило в Комисията, е оповестено на сайта на Народното събрание. Тази сутрин по телефона съм уведомена, че има постъпил анонимен сигнал. Дайте ми го. Ще го предоставя на кандидата, който касае. Ако е г-жа Марковска, ще ѝ бъде предоставен и ще намерим формата, по която да се отговори.

Съгласно т.4 от приетите в пленарна зала процедурни правила, анонимни сигнали не се обсъждат и разглеждат.

Моля ви колеги, обръщам се към всички членове на Комисията по правни въпроси, да не показваме тук ние, членовете на комисията, каквито и да било пристрастия или отношение – положително или отрицателно, по отношение на който и да било от кандидатите. Да спазим добрия тон, отношение и уважение към нас самите и по отношение на кандидатите за членове на Конституционния съд, а след това с гласуване в пленарна зала, съобразно това което са казали кандидатите, което са записали в своите концепции, съобразно качествата на всеки един от тях, всеки ще може да изрази своята воля като гласува по съответния начин.

Използвам възможността, че все още никой не е заявил желание за въпроси, аз имам един въпрос към Вас, г-жо Марковска.

Вие казахте, че от 20 години сте във Върховния административен съд, а от 8 години сте и заместник председател на Върховния административен съд. Казахте във вашето изложение, че най-много въпроси до Конституционния съд има в хипотезата на чл. 150, ал. 1 от Конституцията.

Моят въпрос е по отношение на чл. 150, ал. 2 от българската Конституция за компетентността на Конституционния съд.

„(2) Когато установят несъответствие между закона и Конституцията, Върховният касационен съд или Върховният административен съд спират производството по делото и внасят въпроса в

Конституционния съд.”

От прегледа, който и Вие самата направихте и ние сме правили по различни поводи, прави впечатление, че изключително рядко се използва тази възможност. Имам въпрос към Вас и смятам, че подхожда да го зададем именно на вас в качеството ви на заместник-председател на Върховният административен съд. На какво смятате, че се дължи това? Дали това е защото малко норми в различните закони противоречат на Конституцията, дали поради нещо друго. Защото ние, както и днес имаме тежък дебат в пленарна зала повече от 5 час за противоречие евентуално на разпоредби на закона на Конституцията, дали пък по друга причина не са активни двете съдилища. Моля ви да отговорите на какво се дължи това и какво смятате, че може да се направи в тази посока, за да бъде в полза на обществото. Заповядайте.

Венета Марковска:

Ще започна с това, което г-н Стоилов каза, относно издигането на кандидатурата ми от независими народни представители. Мисля, че това е напълно нормално, поради това че аз винаги, и преди 10 ноември, съм била безпартийна.

Искра Фидосова:

Моля да отговорите на моите въпроси.

Венета Марковска:

Наистина прави впечатление, че не повече от 7-8 пъти, както нашия съд, така и Върховният касационен съд са сезирали по конкретни спорове Конституционния съд. Няма как точно да ви отговоря на какво се дължи, според мен, по-малката активност и на страните и на съда, а възможно е не винаги, когато са разглеждани конкретни спорове да се установява такава противоконституционност. Може би не са попадали колегите на такива случаи. Винаги, когато попадаме на такива случаи, най-вече отделни течения или петчленни състави сезират Конституционния съд, въпреки че и пленума и общите събрания на двете съдилища имат такава своя възможност. И всъщност по този начин гражданите имат достъп чрез конкретните спорове и чрез двете съдилища до Конституционния съд. Няма еднозначен отговор по този въпрос.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря Ви, г-жо Марковска. Г-н Радев, заповядайте.

Емил Радев:

Благодаря, г-жо Председател.

Уважаема г-жо Марковска, според Вас подлежи ли на контрол от Конституционния съд Закона за изменение и допълнение на Конституцията, приет от обикновено Народно събрание.

Венета Марковска:

Както казах и в изказването си, всички закони, приети от Народното събрание подлежат на контрол, включително и Закона за изменение и допълнение на Конституцията, приет от обикновено Народно събрание. Само че трябва да се каже, че Конституционният съд проверява единствено дали е спазена процедурата, която е предвидена за приемането на този закон за промени в Конституцията и доколко въпросите не са прерогатив на Великото Народно събрание. Отговорът е положителен.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-жо Марковска. Колеги, имате думата за въпроси към г-жа Марковска. Други желаещи? Г-н Корнезов.

Любен Корнезов:

С г-жа Венета Марковска сме състуденти. Познаваме се от когато бяхме млади 1969 г. И сега въпроса.

Какво ви е мнението за индивидуалната жалба. Знам, че е спорен въпрос, но да не го разискваме надълго и нашироко, но стои. Омбудсманът не може да го замести.

Венета Марковска:

Много накратко ще отговоря на този въпрос, който е дискуссионен. Действително в някои страни гражданите имат право на индивидуална жалба. Лично аз считам, че при устройството на Конституционния съд, който се състои само от 12 члена, ако се даде такава възможност на всички

граждани да се отнесат до Конституционния съд, твърде много би се затруднила неговата работа. Още повече, че нашият Конституционен съд не заседава в отделни състави, а целият състав на съда трябва да приеме съответно решение. Аз мисля, като разбира се това е пак право на законодателя, бих го казала като мое виждане, че би могъл да се разшири кръгът на съдилищата, които имат право, както Върховният касационен съд и Върховният административен съд да сезират Конституционния съд при решаване на конкретни спорове, че би могло да се даде възможност на съдилища от по-висок ранг, както са апелативните, също по конкретни спорове да сезират Конституционния съд. Мисля, че сега, на този етап и при това устройство на съда не е удачно едно такова разрешение.

Това е моето виждане.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-жо Марковска. Колеги, други желаещи за въпроси? Няма. Благодаря, г-жо Марковска. Продължаваме със следващия кандидат – г-жа Екатерина Иванова Михайлова. Тя ще бъде представена от един от вносителите - г-н Веселин Методиев. Заповядайте, г-н Методиев. Веселин Методиев:

Благодаря, г-жо Председател.

Уважаеми колеги, гости и кандидати за членове на Конституционния съд, които не са колеги в смисъл народни представители,

За мен е чест да кажа няколко думи за кандидатурата, която предлагат народните представители от парламентарната група на Синята коалиция, тъй като формално е подписана от двама депутати от групата, но на заседание на групата в деня преди внасянето на документите имаше обсъждане и единодушно е подкрепена тази кандидатура от депутатите на нашата парламентарна група.

За две минути аз няма да казвам известни неща за г-жа Михайлова по простата причина, че тя е популярна. Ще кажа онова, което сигурно по-малко е влизало в медиите, оставало е по-настрани от шума на политическото всекидневие.

Първо, убедени сме, че смисълът на кооптирането на Конституционния съд е Народното събрание да излъчи, особено след една дълголетна практика на демократична уредба на страната ни, хора, които имат наистина опита на парламентаристи. В това отношение кандидатурата на г-жа Михайлова е безспорна. Тъй като онова, което е останало встрани от всекидневие на политиката е, че малцина са доказвали (и то в Комисията по правни въпроси да го кажа) последователност на позиции и отстояване на позиции, което за тези качества, за които се говори дотук – принципност, не пристрастност, независимост и пр., са изключително важни, когато са доказани в практиката. За нас политиките обикновено нещата трептят в конюнктурата и рядко се прави възможността за равносметка и анализ. В случая съм длъжен да го направя за честта на самите факти.

Г-жа Михайлова е поставяла и в момента продължава да демонстрира уменията на политик, който има последователна позиция, почтеност и толерантност в поведението.

Второ, от кандидатурите, които са на ваше разположение на вашето мнение, уважаеми колеги, едната – тази на г-жа Михайлова, е получила реална широка обществена подкрепа и това не е случайно. Това се дължи на същото, което казах до момента. Това не натрапчиво поведение в гражданското общество – не да се търсят непременно камерите, а реално да се опитва човек да бъде активен български гражданин и то от позицията на народен представител да общува с този сектор, с тази мрежа от институции, които стоят вън от правителството, вън от изпълнителната власт, въз от законодателната власт, вън от съдебната власт. Мисля, че това също е много важно.

Онова, което на трето място искам да поставя, е уменията да се решават сложни въпроси и то от гледна точка на законодателството, на правенето на законите в трудни моменти. Както обичам да се шегувам, ще си позволя да го кажа сега тук като не юрист, лесно е да си умен в лесни моменти, трудно е да си умен в трудни моменти. Защото тогава се изисква да се взимат решения, да се взима страна в някаква спорна ситуация, а г-жа Михайлова е демонстрирала такъв тип умения. Аз самият като човек, който изпитва реален респект от Конституционния съд във всички тези негови години на функциониране, убеден в това, че той е една от най-престижните институции на модерна България, съм си давал сметка как конституционните съдии са поставени в такава трудна ситуация и то не един

и два пъти. Разбира се, били са и в много леки ситуации. С колегата преди малко коментирахме, че е имало месеци на голяма лекота в тяхната работа. Същевременно обаче от техните решения понеже произтичат много тежки политически последствия, когато е трудна ситуацията, е много важно човек да съумее да запази здравия си разум и да постъпи, както се каза няколко пъти тук в добрия смисъл на думата консервативно. Аз не знам какъв е лошият смисъл, но понеже така го казахте, да продължа този стил на изразяване. (Лошият е в икономическия.) Това е някаква идеологическа тематика и с г-н Стоилов явно сме на различни позиции по тази тема.

Ще завърша, тъй като двете минути изтекоха със сигурност, с нещо, с което трябва да остана верен на себе си в смисъл да бъде не юриста в Правната комисия. Искам да ви кажа, че аз много съм се впечатлил от една фраза на Председателя на Народното събрание Захари Стоянов. Той е бил председател на Народното събрание и е казана в тази зала. Избирайки г за председател, той е казал: „Председателят на Народното събрание като власт дава на човека авторитет, но човекът с авторитета си може да съсипе авторитета на тази власт или пък да го укрепи.”

Аз мисля, че Екатерина Михайлова с авторитета си ще укрепи авторитета на такава институция като Конституционния съд.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-н Методиев. Г-жо Михайлова, съгласно приетите от нас правила, имате възможност да представите, както вашите виждания по отношение на тълкувателната роля и практика на Конституционния съд, така и да допълните нещо, ако решите, към представянето, което направи г-н Методиев. Заповядайте.

Екатерина Михайлова:

Благодаря Ви, г-жо Председател.

Уважаеми колеги, за първи път се провежда подобно изслушване за кандидати за членове на Конституционния съд. И това е предизвикателство, за мен е предизвикателство да участвам в тази процедура. Много пъти съм участвала по друг начин, гласувайки за едно или друго предложение. Този път реших точно защото имаме по-различен начин, по който се представяме и поради това, че мисля, че съм натрупала стаж и като практикуващ юрист, и като народен представител, а и като преподавател повече от 10 години в Нов български университет и в Пловдивския университет по парламентаризъм и правова държава да участвам в това състезание на идеи, и на представяне на личности. Защото Конституционният съд за мен след създаването на новата Конституция за мен е един от изключително важните органи на българската държава. За първи път имаме орган, който се занимава с конституционен надзор. Досега не е имало. И тъй като българската Конституция предвижда малко способности за ограничаване на властта, Конституционният съд се превръща в изключително важен орган. Защото практически гаранцията за спазването на Конституцията, за върховенството на правото, за разделението на властите се гарантира през институциите и начините да се възпират. Един от начините за възпиране на политическата власт, разбира се, е ветото на Президента, но другият е Конституционният съд. И в този смисъл Конституционният съд в тези 20 години се превърна не само в пазител на Конституцията и върховенството на правото, но се превърна в защитник на това да бъде ограничавана властта. Казвам го, защото това е важно. Една от причините да се създаде въобще Конституционен съд е да се защитават правата на малцинствата, в това число на политическото малцинство. За чест на българския Конституционен съд тези 20 години той изигра и тази роля и надявам се, че ще я върши и занапред. В този смисъл е важно и какви хора избира парламентът и разбира се, и останалите, които излъчват представителите от своите институции за квотата на Конституционния съд.

Относно практиката, която е повече от 20 години. Беше споменато, че в началото като чели беше тълкувателната практика най-много и това е така. Ако погледнем ще видим, че първите 10 години са всъщност годините, в които през тълкувателните си решения Конституционният съд моделира и доуточни това, което е сложил като норми в Конституцията и помогна на нас политиците да спрем тежкото си противопоставяне и да влезем в едни норми и правила поне затова как се формират институции и как функционират. Казвам го, защото през опита ми на парламентарист съм участвала,

а не само съм чела, спорове например затова как се избира правителство. Сега всички знаем как се избира правителство. Но ако се върнем в 36 парламент ще видим ожесточения дебат трябва ли анблок да го избираме това правителство, не трябва ли всеки от министрите да се представя, а пък ние дали го харесваме или не. В този смисъл практиката, която имаме през тълкувателни решения, особено в първите години (първите около 10 години) постави една много важна яснота за това какво е мястото на съответните институции, как се разпределя разделението на властите, как си взаимодействат. Аз няма да изреждам всички сфери, в които има тълкувателни решения, но те са наистина изключително важни. Само бих отбелязала, че това е едно от правомощията на българския Конституционен съд, което не е често срещано. То е по-скоро изключение. Но българската практика го е създала по този начин.

Тук бих посочила и позитивите и негативите от тази дейност – тълкувателните решения на Конституционния съд. Позитивът безспорно е, че тълкувателните решения играят превантивна роля. Много често преди да се приеме определен закон, съпътстван с много спорове, се отнася въпросът до Конституционния съд и с отговора Конституционният съд сваля неяснотата и предпазва парламента от грешки. От друга страна, през тълкуването и тук мисля, че ще отговоря поне частично на един въпрос, който колегата Стоилов зададе, че през тълкуванията си разшири част от смисъла на това, което е заложено в Конституцията. И това е една от критиките към Конституционния съд, че през тълкувателната си практика практически отива малко по-напред от това, което е заложено. Дали е добро или лошо? (Но някъде я стеснява.) Някъде я стеснява, но някъде я разширява. Аз обичам най-много Решение № 3 от 2003 г., което само казва, че разширява смисъла на нормите, които са заложени в Конституцията и това решение пък възпрепятства след това парламента да предприеме някакви по-сериозни промени в частта „Съдебна власт”. Но така или иначе ние имаме това правомощие на Конституционния съд и аз смятам, че то е изключително важно и изигра изключително голяма роля и нормализира и функционирането на институциите, а и, ако щете, нормализира и политическия дебат.

И понеже аз съм и политик, няма да се уплаша да кажа още нещо за Конституционния съд, което може би колегите, които идват от независимата съдебна власт изпитват притеснение, което е съвсем нормално. Решенията, които произнася Конституционният съд се отнасят по материя, която е предимно политически правна. Тя не е само чисто правна. От решенията на Конституционния съд следват политически последици и то много важни политически последици. И тук аз искам да кажа, че опитът ми като политик би бил полезен, ако бъда избрана за конституционен съдия, защото зная какво означават политическите последици от решенията на Конституционния съд. Зная и аз съм го посочила в изложението си как двама видни български граждани не можаха да станат кандидати за президенти благодарение на практика, която имаме от Конституционния съд. Зная, че благодарение на практика на Конституционния съд аз в момента съм народен представител, защото съм от Синята коалиция, която мина 4%-та бариера, а не 8%-та, която беше заложена и после отменена. И в този смисъл изключително важно е Конституционният съд като решения, които ще взима, да бъдат такива, че да стабилизират държавата, да осигуряват защитата на основни права и свободи, в това число и на политическите малцинства.

И още нещо за практиката на Конституционния съд, която искам да отбележа и която, струва ми се, е важно да посоча в този момент. В тези 20 години ние видяхме, че Конституционният съд в част от решенията си има сериозни различия при постановяване на актовете си. Една от тях е свързана с актове, които са приети преди новата Конституция, други са във връзка с други закони. Причината обикновено е в съставите на самите конституционни съдилища. Разбира се, и затова че се променя обществената и политическата среда.

И тъй като разполагаме с малко време и няма да правя обзор на цялата практика, искам да кажа нещо, което беше зададено като въпрос, но аз съм отбелязала в моята позиция, която съм я представила и смятам, че е важна и е предизвикателство към институциите какво ще направят оттук нататък. Въпросът за сезирането на Конституционния съд. Така, както е предвидено в българската Конституция кръгът на субектите, които могат да отнесат въпрос до Конституционния съд е

ограничен – 1/5 от народните представители, Президент, върховни съдилища, Главен прокурор, съответно сега имаме разширяване и с Омбудсмана, т.е. имаме точно лимитирани лица и институции, които могат да сезират Конституционния съд. Поставя се въпросът достатъчно ли е това, което имаме като възможност. Аз искам да изразя своята позиция. Смятам, че трябва да се разширят възможностите за сезиране на Конституционния съд и ще посоча къде виждам възможности затова. Първо, смятам, че абсолютно ненормално е да не могат участниците в изборния процес да обжалват резултатите на изборите, а да има правомощие, което да е дадено на Конституционния съд и вече имаме решение на Конституционния съд, които се произнасят относно законността или не на избора на народни представители. Сега практически участниците в изборния процес нямат пряк достъп до Конституционния съд, което, според мен, е ненормална ситуация. Вярно е, че трябва да се промени Конституцията, но съм убедена, че рано или късно това ще се направи.

Второ, преглеждайки практиката на Конституционния съд, ще видим, че най-много дела, по които се е произнесъл, е в резултат на сезиране от страна на народни представители. 48 народни представители са необходими да сезират Конституционния съд. Ако прегледаме по години, ще видим, че има периоди, в които много рядко е бил сезиран Конституционният съд от народни представители. И това е защото сме имали раздробен парламент и трудно е било да се съберат 48 подписа под едно искане. Аз смятам, че може да се направи промяна, която да даде възможност на всяка една парламентарна група, независимо от състава ѝ, т.е. от големината ѝ, да отнесе въпрос пред Конституционния съд. Това е един начин, през който би могло много повече да се стига и да се облекчи пътят до Конституционният съд. Това е и начин, макар и не направо с индивидуална жалба, но по косвен път, така както дадохме на Омбудсмана за защита на права и свободи, така както вече има трайна практика чрез състави на Върховния административен съд и Върховния касационен съд да сезират, това би облекчило достъпа до конституционно правосъдие.

Още нещо, което и колегата спомена. Наистина може да се мисли дали да не се слезе по-надолу в нивото на съдилищата, които биха могли да сезират Конституционния съд.

Това са неща, които смятам, че рано или късно ще се случат. Дали точно тези предложения, които аз изреждам като виждане. Видях част от колегите, които не са съгласни всяка група да сезира, но няма нищо. Нека да поспорим. Въпросът е, че не трябва да се плашим да отворим по-лесен достъп до сезирането на Конституционния съд. Не бива да се плашим. Това е част от защитата на правата и свободите, от демократичното устройство на държавата. това е начин да се гарантира върховенството на правото. Спирам дотук.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-жо Михайлова. Колеги, имате думата за въпроси. Г-н Стоилов.

Янаки Стоилов:

Благодаря Ви. Аз ще поставя един въпрос към г-жа Михайлова, но нека да го мотивирам. В него се съдържа и малко коментар.

Смятам, че тя е измежду тези политици юристи, които имат продължителен стаж и в същото време последователно поведение. Изтъквам го, защото това не е особено характерна черта за българския политически живот през тези 20 години.

Освен това, тя е от хората, които са поставяли на преден план политическите мотиви, хората които смята че представлява и не е търсила облагодетелстване в други направления – нещо, което също не е толкова масово за периода, в който живеем. Това мисля, че е необходимо като една характеристика, отправна точка при нашата дискусия.

От какво обаче са моите резерви. Искам да ги формулирам. На няколко пъти политическата формация, към която тя принадлежи и която представлява, поставя много категорични оценки за действащата Конституция – от периода на нейното приемане до преди десетина години, когато имаше 24 идеи за промяна на Конституцията, много от тях значително различни и дискусийни. Аз не искам да се впускам в дискусия нито по това, което сега беше заявено, защото това са все пак фрагменти в някакво възможно развитие на Конституцията. Но тази система, въпреки че, според мен, не е много системна позицията, но в нея се съдържат множество предложения, които по същество

представяват значителна критика към сегашната Конституция.

Затова поставям въпроса няма ли позицията в Конституционния съд по някакъв начин ад послужи да бъдат мотивирани решения, които са по посока на едни или други от тези предложения в тази ситуация. Нека да е ясно. Всеки един може да критикува Конституцията, може да има идеи за нейната промяна, но тук става дума за атака на Конституцията в нейните основи. А ролята на конституционния съдия е да бъде защитник на Конституцията такава, каквата е тя в момента. Мисля, че този въпрос трябва да бъде дискутиран от нейна страна. Благодаря.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-н Стоилов. Заповядайте, г-жо Михайлова.

Екатерина Михайлова:

Не съм била никога в позицията да атакувам Конституцията в нейните основи. Имам виждания и предложения за промяна в Конституцията и не се срамувам от това. Смятам, че това е нещо съвсем нормално. Фактът, че вече четири изменения има на българската Конституция, само по себе си е достатъчно говорещо, че животът се променя, предизвикателствата пред страната се явяват и оттам и основният закон се налага да бъде променен в една или в друга посока.

Освен това, работата, отговорността на члена на Конституционния съд – конституционният съдия да се съобразява с началата и принципите, заложили в Конституцията, а не да я изменя. Изменянето на Конституцията е работа на парламента.

Дали може да повлияе, пита г-н Корнезов, кимайки с глава? Да, може, ако прави разширителни тълкувания, каквито си е позволявал. Това е възможно. Аз отговарям за себе си, че мога да правя това, което има в Конституцията като дух, като начала и заложили принципи. Не съм никога атакувала из основи въобще Конституцията!

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-жо Михайлова. Един въпрос в тази връзка и като продължение на предишния въпрос. Вие сте депутат, ако не се лъжа, от 36-то до настоящото Народно събрание – 6 по ред народни събрания. Наистина изключителен парламентарен опит.

Смятате ли, че като народен представител и като участник в почти всички закони, които е приемало Народното събрание и решения, ще ви направи безпристрастна, когато бъде сезиран Конституционния съд и ще бъдете обективна и безпристрастна, когато ще трябва да се произнесете по дадено сезиране. Как ще постъпите, ако бъдете избрана за конституционен съдия и първото дело, което постъпи в Конституционния съд е по закон, за който вие сте гласували и сте председателствали в пленарна зала приемането на този закон.

Екатерина Михайлова:

Дали съм председателствала или не приемането на един закон няма никакво значение. Защото този, който води заседанието подлага на гласуване направените предложения и от него нищо не зависи затова дали ще бъде приет или не един закон. Един закон се приема от мнозинството, което застава зад него.

Дали ще бъде безпристрастна? Ще внимавам много кой какво предлага като аргументи. Ще чета всичко. Ще чувам всичко. Ще дискутирам и ще оформя своето мнение накрая. Така, според мен, се формира волята на всеки един. А формално да ви кажа „да” и да се закълна в момента, който и да го направи, това няма да е вярно. Всички сме пристрастни по някакъв начин. Аз ще съм пристрастна да си гледам работата, както трябва.

Предс. Искра Фидосова:

А ако сте гласували по отделни разпоредби на закона и ако сте правили предложения, как ще постъпите.

Екатерина Михайлова:

Ще напиша, примерно, особено мнение, ако не съвпада моето мнение с останалите. Как ще постъпя зависи от конкретния въпрос и конкретното дело, г-жо Председател.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря. Г-н Радев, заповядайте.

Емил Радев:

Уважаема г-жо Михайлова, каква е позицията Ви относно произнасянето на Конституционния съд за съответствие на законите с общоприетите норми на международното право и с международните договори, по които Република България е страна.

Екатерина Михайлова:

Това е едно от изключенията като предварителен контрол. По принцип нашият Конституционен съд е направен да действа с последващ контрол върху актовете, които се приемат. Основно това са законите, разбира се, и другите актове на парламента, както и на указите на Президента, но имаме последващ контрол. Едно е от малкото изключения за превантивен контрол е именно тези случаи. На няколко пъти е сезиран Конституционният съд да се произнесе за съответствие на такива актове дали са конституционно съобразни. Аз съм посочила един пример. Може би по някакво пристрастие, защото говорим за страсти, а именно във връзка с питането до Конституционния съд дали отговаря на изискванията на българската Конституция Конвенцията за защита на националните малцинства – един въпрос, много спорен преди години, с много тежки политически противопоставяния. В резултат на решение на Конституционния съд в крайна сметка се стигна до ратификацията на тази конвенция, за която имаше много спорове доколко съответства на българското право. В този смисъл наистина това правомощие е правилно дадено като превенция, особено в сложни случаи да може да бъде гарантирана подобна дейност. Аз мисля, че такива предизвикателства ще стоят пред Конституционния съд след членството ни в Европейския съюз и всички тези тенденции, които вървят вътре и идеи, които се появяват, мисля, че доста работа ще има Конституционният съд точно в тази посока в бъдеще.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря. Колеги, имате думата за въпроси към г-жа Михайлова. Заповядайте, г-н Корнезов.

Любен Корнезов:

С г-жа Екатерина Михайлова от много години се познаваме. Заедно сме работили. Ще си позволя само едно изречение. Независимо, че сме от различни парламентарни групи и с различни виждания, разбира се, много често, изключително високо я ценя. Тя е принципен човек. Убеден съм, че, ако бъде избрана, принципно ще постъпва и като конституционен съдия.

Направило ми е впечатление. Малко са хората като Вас, г-жо Михайлова. Да продължа въпроса, който постави г-жа Фидосова. Проблемът стои. Той е стоял и стоеше още пред първия състав на Конституционния съд. Там бяхме бивши депутати, с които заедно приемахме законите. След това законите дойдоха при нас. Получи се така, че няма състав, който да гледа тези закони. Сега вече е малко по-друго. Проблем има и в сегашния състав. Защото понякога лица, например съдии, има съмнения за тяхната пристрастност към даден въпрос, трябва ли да си направят отвод или не. Г-жа Фидосова каза, например, за закон, който вие сте гласували, независимо „за” или „против” сте гласували. Даже днес взехме едно решение във връзка с референдума. Ако дойде в Конституционния съд? (Аз казах мнението си в Правната комисия.) Да, но ще ви извадя стенографския протокол какво сте казали в Правната комисия. Трябва ли да си прави отвод или самоотвод един конституционен съдия? Аз не знам. Просто не се явява.

Екатерина Михайлова:

Аз не знам да има такъв случай. Не съм прочела някъде някой да си е правил отвод досега.

Предс. Искра Фидосова:

Аз не случайно зададох този въпрос, защото смятам, че ще стои в близко бъдеще на вниманието на Конституционния съд.

Екатерина Михайлова:

Той стои, както каза г-н Корнезов, стоял е и той не е свързан само с моята персона.

Първо, благодаря за думите, които казахте, г-н Корнезов. Помислих си и още нещо. Колко по-хубаво е да не си седял толкова време пред очите на всички. Тогава няма да има въпроси за това дали ще си достатъчно безпристрастен или не.

В крайна сметка пак ще кажа, че ние сме хора. Не казвам, че проблем няма, но този проблем стои за

всеки един от членовете в момента и бъдещите членове, които и да са те. При мен се явява като проблем, който е свързан с парламента, при колегите може да попадне дело, което е пратено от техни колеги по една или друга причина по-близо до тях като материя, като хора, които познават. По-важно е да си стоим на позициите и да не се залита. Това е.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря. Други въпроси към г-жа Михайлова има ли, колеги? Г-н Димитров, заповядайте.

Тодор Димитров:

Благодаря, г-жо Председател.

Г-жо Михайлова, аз имам следния въпрос.

Според Вас, необходимо ли е конституционният съдия да има пълен имунитет? Например, след като Вие станете конституционен съдия, ако ви изберат, дай Боже, на практика се деполитизирате. Тоест необходимо ли е да има този пълен имунитет?

Екатерина Михайлова:

Благодаря Ви, г-н Димитров.

Това е едно от нещата, на които съм била привърженик – за махане на имунитетите на магистратите и на депутатите. Така че въпросът ви е лесен, защото аз съм застъпвала подобни позиции и преди, а не сега в момента. Мисля, че отговорих. Да, смятам, че няма необходимост.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-жо Михайлова. Г-н Матов изяви желание да зададе въпрос. Заповядайте.

Дарин Матов:

Аз въпреки че не съм юрист, не съм член на Правната комисия, но преди малко г-жа Михайлова каза едно революционно мнение по отношение на това да бъде сезиран Конституционният съд от парламентарни групи. И понеже споменахте парламентарни групи, какво мислите по този въпрос – за това революционно мнение, изказано от ваша страна, след като в 41-то Народно събрание има 24 народни представители, които са независими и те, както знаем, могат да бъдат част от тези 48, които могат да сезират Конституционния съд по определени въпроси. И това, което чухме, че най-много сезирания на Конституционния съд има именно от народните представители, и това, че народните представители, съгласно именно българската Конституция веднъж избрани представляват всички български граждани, така е записано доколкото знам в Конституцията, Вие какво мислите по този въпрос? Понеже споменахте само парламентарните групи, какво мислите за независимите народни представители?

Екатерина Михайлова:

Вие сам, г-н Матов, казахте, че когато правомощието с 1/5, а това са 48 народни представители, никой не се интересува дал са от една парламентарна група или от повече парламентарни групи или въобще не са в парламентарна група, може и да са независими. Това няма отношение, няма изискване – достатъчно е да има изискуемият брой депутати.

Моето предложение с оглед група беше, за да може да се даде още една възможност допълнително, която да е с по-малък брой народни представители. Това го има в някои страни и не е нещо, което аз съм го измислила. Срещала съм го като конституционна практика и като един по-лесен начин, през който да се стига за сезиране на Конституционния съд. Тоест, ако подобно нещо бъде прието, не бива да се премахва това, което вече имаме като съществуваща практика с 48-те подписа. То не елиминира другото.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-жо Михайлова. Други въпроси няма. Пристъпваме към представянето на последния кандидат – г-жа Татяна Пенева Върбанова. Тя ще бъде представена от един от вносителите на предложението. Г-н Стоилов, заповядайте.

Янаки Стоилов:

Имам възможност да представя кандидатурата на г-жа Татяна Върбанова. Смятаме, че възможностите за избор в такива случаи са много важен фактор за приемане на решения, които са убедителни и за професионалната общност и за българските граждани.

Както може да видите, г-жа Върбанова има последователна кариера като съдия, започвайки от районния съд, преминавайки през другите нива и достигайки до върховен касационен съдия и специално до ръководител на Търговската колегия – отделение във Върховния касационен съд. Заедно с това тя има и преподавателска практика в Националния институт на правосъдието и в академични институции, което, според мен, обогатява нейния професионален опит.

Мога също да подчертая, че според нас, тя във висока степен отговаря на изискването на Конституцията за член на Конституционния съд. Там има едно формално изискване за не по-малко от 15 години юридически стаж и има още две изисквания това да са юристи с високи професионални и нравствени качества. Ние възприемаме това не просто като пожелание, а като висок стандарт за заемане на посочените длъжности. И колкото и да е ангажиращо определено заявление, ние смятаме, че предлагаме високо подготвен и не корумпиран магистрат за тази длъжност. Мисля, че когато Народното събрание в различните процедури разглежда кандидатури, трябва да си отговаря на тези въпроси. Според мен, ние имаме добър шанс, че в случая се предлагат двама висши магистрати и двама парламентаристи юристи, което в голяма степен отговаря на облика и предназначението на Конституционния съд.

Искам да се позова сам на две нейни съждения в становището, което тя е представила, тъй като това становище в много голяма степен отговаря на моите представи за ролята на конституционния съдия. Само две изречения ще цитирам.

„При искане за тълкуване, обосновано единствено с научни съображения, Конституционният съд би трябвал да отклони искането. Като цяло при произнасяне на допустимостта на искането Конституционният съд дължи изключително внимание, тъй като извън правомощията му е да дописва основния закон.”

И още един пасаж:

„Конституционният законодател не определя изчерпателно вида на решенията, които Народното събрание може да приема – те могат да бъдат индивидуални актове, да имат нормативен характер или сметани, нито ограничава контрола за тяхната конституционна съобразност, според вида на акта. Упражнявайки това свое правомощие Конституционният съд е длъжен да извърши преценка единствено с оглед на това, дали са нарушени конституционни разпоредби, а не други нормативни актове.”

Мисля, че това са много ясни предели, които тя поставя като разбиране за обхвата на дейността на Конституционния съд.

И нека да завърша. Според мен, качествата, които тя притежава, дейността, която е извършвала до този момент, мисля че дават пълно основание на Народното събрание при критична и в същото време обективна преценка, да подкрепи нейната кандидатура за конституционен съдия. Тук ще си позволя едно отклонение. Ако това се правеше с квалифицирано мнозинство, аз почти нямам съмнение, че този резултат, за който апелирам, щеше да бъде постигнат.

Искам да обясня защо самата Конституция в някои разпоредби не изглежда достатъчно убедителна. Защото по-късно, когато се правеха промените, стана така, че членовете на Инспектората да се избират с квалифицирано мнозинство, а членовете на Конституционния съд с обикновено. Може би тогава част от последващите въпроси не са стояли и практически така остро, може би ние самите сме имали една по-голяма доза конституционен романтизъм, смятайки, че когато парламентът излъчва определени лица, той се ръководи предимно от това, което е заложила Конституцията, да прецени тези техни качества, за които говорим, а не толкова от това каква е политическата инициатива за тяхното избиране. Така че този пример мисля, че е показателен, но въпреки това аз очаквам и по-скоро настоявам вие да вземете предвид реалните качества на кандидатите така че да се направи преценка, която по най-убедителен начин ще представи парламента в този много важен избор.

Благодаря.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-н Стоилов. Г-жо Върбанова, имате възможност да представите вашите виждания по отношение на тълкувателната роля и практика на Конституционния съд, както и да добавите, ако

считате за необходимо, нещо към Вашата професионална биография. Заповядайте.

Татяна Върбанова:

Благодаря, г-жо Председател на Комисията по правни въпроси.

Уважаеми дами и господа народни представители,

Уважаеми колеги,

Уважаеми гости,

Аз приех предизвикателството да бъда номинирана за съдия в Конституционния съд на Република България, отчитайки моя продължителен съдийски стаж и моя опит в правораздаването по всички видове граждански и търговски дела, както и участието ми на експертно ниво, разбира се, в законодателния процес.

В продължение на 30 години аз работя само като съдия, като съм започнал развитието си от най-ниското ниво в йерархията – младши съдия по разпределение в Окръжен съд-Плевен, за да достигна преди 15 години до избира ми за съдия във Върховния касационен съд. Съдия в този съд съм и понастоящем. От създаването на Търговска колегия, като самостоятелна колегия във Върховния касационен съд, това е през 2003 г., аз съм избрана за председател на едно от отделенията в тази колегия.

В своето писмено становище, което съм представила на вашето внимание, аз подробно, или поне се постарях да бъде подробно, съм очертала правомощията на Конституционния съд така, както са му възложени от конституционния законодател. Те са очертани в чл. 149 от Конституцията.

Акцентирала съм обаче на правомощията, свързани с абстрактната тълкувателна дейност, както и на правомощията на Конституционния съд по тълкуване на основни права и свободи на гражданите, както и допустимите ограничения, които могат да се налагат, разбира се, на част от тези свободи, изключая абсолютните, в рамките на параметрите, които са очертани в Конституцията в чл. 57, ал. 3. Преглеждайки юриспруденцията на Конституционния съд на Република България, аз в писменото си становище съм засегнала и съм посочила част от тълкувателните решения, които касаят основни права на гражданите и техни свободи. Например, правото на сдружаване, правото на информация, правото на сведения, а също така и правото на свободно изразяване на мнение, правото на свобода на убежденията, религията и други. При тълкуване на конституционни разпоредби, които се отнасят до основни права и свободи на гражданите, неизменно Конституционният съд следва да прецени не само международно правни актове, които касаят тези права и свободи, например Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, но и да познава и да съобразява юриспруденцията на Европейския съд по правата на човека.

При упражняване на възложени от основния закон правомощия, Конституционният съд многократно се е произнасял и по това дали нашето законодателство съответства с международни договори, по които Република България е страна. Например, Международния пакт за граждански политически права, Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, която вече споменах, Международния пакт за икономически, социални и културни права и други. Говорейки за международните договори, искам да внеса едно пояснение или допълнение по-скоро към писменото си становище, което е в следния смисъл.

С оглед на конституционната уредба, въвеждането на международното право във вътрешния правен ред и предвидения в чл. 5, ал. 4 от Конституцията приоритет на международните договори над нормите на националния закон, би могло да се постави следния въпрос. Дали международен договор има приоритет над Конституцията? Тогава би следвало, на първо място, да тълкуваме или по-скоро да се обърнем към няколко разпоредби на Конституцията.

На първо място, чл. 5, ал. 4. На второ място, чл. 85, ал. 4, която е предишна ал. 3 (преди изменението през 1996 г.) и която въвежда изрично изискване за сключване на международни договори, които изискват изменение на Конституцията. Тоест, че първо трябва да бъде осъществено това изменение на Конституцията и след това да бъдат сключени съответните международни договори, както се изисква и да погледнем към изричното правомощие на Конституционния съд да се произнася за съответствието на сключените от Република България международни договори с Конституцията

преди ратификацията им - предварителният контрол, който е възложен в правомощията на Конституцията. Именно, проследявайки или тълкувайки тези текстове, които посочих, съвместно биха довели до извода, че международно правните норми не преодоляват върховенството на Конституцията.

Изключителна значимост за изясняване на въпроса за примата на правото на Европейския съюз пред националното право на страната, както и за вторичното право на Европейския съюз, има тълкувателно решение № 3 от 2004 г., така нареченото „Европейско решение“. В това решение, (аз подробно съм го цитирала в своето писмено становище и тук няма да се спирам подробно) категорично конституционните съдии, които са участвали при постановяването му, съдът като цяло, правят извода, че с подписването на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз, неговото ратифициране, обнародване и влизане в сила, България става страна по учредителните договори - приема съдържанието им и поради това, като актове на първичното право, те представляват международни договори по смисъла на чл. 5, ал. 4 от Конституцията. По отношение на вторичното право за актовете, приемани от институциите на Европейския съюз, считам, че също има категорично заявено становище в това тълкувателно решение и то е основано на това, че вторичното право се приема на база на първичното и по този начин се включва във вътрешния правен ред. Именно това е дало възможност на Конституционния съд при множество произнасяния, особено в последните години, да обяви закон, както за противоконституционен, така и за не съответстващ на регламент, но изхождайки от първичното право, т.е. позовавайки се на правомощието си по чл. 149, ал. 1, т. 4.

Тук е важен въпросът какво става при прехвърлянето на суверенитет и доколко актовете, приети от институциите при прехвърляне на суверенитет, биха могли да надхвърлят Конституцията. След като в нашата Конституция е предвидена такава възможност, именно след приемане на това тълкувателно решение и преди присъединяването на Република България към Европейския съюз, считам, че прехвърляне на суверенитет с предимство се ползва именно това над национално правно пространство, създаденото по този ред над национално правно пространство пред вътрешното законодателство.

Разбира се, както е очертано изрично в чл. 149, ал. 1 на конституционен контрол подлежат и другите актове на Народното събрание, нормативни и не нормативни актове, указите на Президента и т.н. Това, което е във връзка с решаване на спорове за компетентност, аз съм прегледала няколко такива решения, които са допуснати по същество. Мисля, че две бяха прекратени поради това, че не са представени писмени доказателства, което е изискване, както на Закона за Конституционния съд, така и на Правилника и организацията на дейността на Конституционния съд – не са представени писмени доказателства, че са водени преговори със заинтересованите страни, между спорещите. Те трябва да бъдат обективирани в писмен вид, тъй като това е изискване за допустимост на самото искане.

По спорове за конституционност на политически партии и сдружения Конституционният съд дължи произнасяне след регистрацията им и то вземайки предвид не само документите, които са необходими за регистрацията на политическа партия или сдружение, а и фактическата дейност, която упражнява дадена партия или сдружение. Две такива произнасяния или поне аз не видях повече, има през 1991 г. и 2000 г. След произнасянето, ако бъде обявена една дейност на политическа партия за противоконституционна, то тогава е необходимо да се сезира Главния прокурор, за да може да бъде подадена искова молба съответно за прекратяване на дейността и заличаване от регистъра.

В заключение, Конституционният съд като специална юрисдикция, извън рамките на съдебната власт, е призван да охранява върховенството на Конституцията и да бъде основен страж на човешките права и законността в държавата. Затова чрез постановяваните решения тази мисия считам, че тази мисия трябва да продължи да се изпълнява.

Уважаеми дами и господа, съвсем накрая искам да благодаря, макар че би трябвало в началото да го сторя, на вносителите на предложението. Същевременно искам да заявя, че не приемам кандидатурата си за съдия в Конституционния съд като партийна кандидатура, а само и единствено

като оценка на моята работа от депутати-юристи, с които съм работила в миналия парламент. Аз декларирам пред вас, че през целия си професионален стаж винаги съм защитавала името си и досега не съм го предавала. Считам, че няма да го предам и за в бъдеще. Благодаря ви.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря Ви, г-жо Върбанова. Колеги, имате думата за въпроси. Г-н Радев заяви желание. Заповядайте.

Емил Радев:

Благодаря, г-жо Председател.

Уважаема г-жо Върбанова, с оглед пространното Ви изложение във връзка с правомощията на Конституционния съд във връзка с международните актове и договори, по които Република България е страна, какво ви е мнението за възможността Конституционният съд да отправя преюдициални запитвания до съда на Европейския съюз в Люксембург, който е единственият компетентен да дава задължително тълкуване на нормите на първичното и вторичното право на Европейския съюз и по-конкретно в хипотезите, когато Конституционният съд констатира противоречие на закон с регламент на Европейския съюз.

Предс. Искра Фидосова:

Заповядайте, г-жо Върбанова.

Татяна Върбанова:

Уважаеми колеги, по този въпрос има спор. До този момент българският Конституционен съд все още не е отправял преюдициални запитвания до съда в Люксембург – Съда на Европейския съюз. За да се отговори на този въпрос всъщност трябва да отговорим на въпроса дали Конституционният съд е юрисдикция. Ако ние кажем да, юрисдикция е, както и аз считам, че е юрисдикция, това е моето лично становище, би трябвало по силата на Договора за функциониране на Европейския съюз (чл. 267) да може българският Конституционен съд да отправя преюдициално запитване до съда на Европейския съюз в Люксембург. Тогава обаче, когато се касае за въпроси, свързани с тълкуване на учредителните договори или на вторично право, така както е възложено в основното правомощие на съда в Люксембург.

Дали съставлява пречка за отправяне на такова искане - преюдициално запитване, липсата на изрична уредба? Знаем в ГПК, чл. 628 е предвидена такава уредба. Също така в АПК е предвидена възможност да се отправят преюдициални запитвания и това е задължително, когато се поставя въпрос на ниво последна инстанция, т.е. чиито решения не подлежат на по-нататъшно обжалване. В Конституцията такава възможност няма. Такава възможност липсва и в Закона за Конституционния съд. И дали е необходимо изрично законодателят - обикновено или велико Народно събрание, да предвиди тази възможност, за да може да се отправя преюдициално запитване? Аз лично считам, че дори не е необходима изрична регламентация, за да може Конституционният съд да отправя запитване. Такива запитвания са отправени още през 1997 г. от австрийския Конституционен съд, без да има към този момент регламентирано, впоследствие от испанския Конституционен съд и от други конституционни съдилища. В част от конституциите на тези държави има изрична регламентация, а в други няма изрична регламентация. Но единствено, основавайки се на Договора за функциониране на Европейския съюз считам, че няма пречка и това няма да доведе до промяна в модела на конституционно правосъдие.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-жо Върбанова.

Колеги, имате думата за въпроси към г-жа Върбанова.

Г-жо Върбанова, смятате ли, че е налице противоречива практика на Конституционния съд до този момент. Ако смятате, че да, кои според Вас са причините за това и как смятате, че те могат да бъдат преодолени и, ако Вие бъдете избрана за конституционен съдия, какво ще направите в тази посока.

Татяна Върбанова:

Аз лично, преглеждайки отново изцяло юриспруденцията на Конституционния съд всички тези решения и определения, които е постановил през годините, не считам, че има очевадни различия и

противоречия в неговата практика, когато обект на тълкуване е една и съща или едни и същи конституционни норми или пък когато се е произнасял по един и същ спор за конституционна съобразност на законите.

Разбира се, в чл. 21, ал. 5 от Закона за Конституционния съд изрично е предвидена недопустимост от повторни искания тогава, когато те са отклонени с определения или когато вече има произнасяне с решение по същия въпрос. Това, че обект на тълкуване е една и съща конституционна разпоредба, не означава, че предметът на тълкуване е еднакъв, че съвпада с предишни сезирания, с предишни решения. Защото много е важно още в тълкувателното питане да стане ясно в какъв аспект се иска приоритета на тълкуването, значението на тълкуването и ролята и целта, която се иска да се постигне при това тълкуване. Аз съм цитирала в становището си – така е и по чл. 158 и чл. 153 за възможността дали Народно събрание или Велико Народно събрание трябва да внасяне промени във формата на държавно устройство и на държавно управление, така е и във връзка с правомощието на Министерския съвет по чл. 106. Последващите тълкувателни искания са в аспект, например, или принципа за разделение на властите, или необходимостта от предприемане на мерки, необходими за институционално изграждане на предвидените в Конституцията органи.

Разбира се, когато е необходима промяна във вече постановени решения, то тогава още в самите определения Конституционният съд е мотивирал позицията си защо се налага отстъпление или еволюция във вече дадено тълкуване. Така е например във връзка с § 3 от Преходните и заключителните разпоредби на Конституцията, който има предвид прякото действие на Конституцията спрямо заварените закони и невъзможността да се прилагат стари закони, приети преди Конституцията от 1991 г., които ѝ противоречат - в Определение № 1 от 11 януари 1996 г. по Конституционно дело 3195, това, за което говоря. Но като цяло когато има промяна в общественоекономическите, политическите условия, социални условия или пък законодателни промени, то би могло да се наложи изменение, еволюция във вече дадено тълкуване, което трябва да бъде много стриктно и точно мотивирано защо се налага тази промяна или еволюция. В противен случай ще се окаже, че решенията на Конституционния съд са задължителни за всички, само не и за конституционните съдии, което мисля, че няма как да се случва.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря Ви, г-жо Върбанова. Аз за разлика от Вас смятам, че има различия в тълкуванията на Конституционния съд и ние многократно сме се натъквали на такива. Налага се да четем често решения на Конституционния съд и да търсим отговори. В Правна комисия сме имали не един такъв случай. Изразявам несъгласие с нашата позиция в тази връзка.

Възможно ли е, при положение че приемем че има такива несъответствия, според вас многократно тълкуване на определена разпоредба от Конституцията и ако се установи, че има противоречиво тълкуване в различни решения на Конституционния съд, как бихте постъпили, ако констатираме такова несъответствие. Смятате ли и бихте ли допуснали Вие като конституционен съдия тази възможност за повторно тълкуване на съответната норма.

Татяна Върбанова:

Благодаря за въпроса. Ако се констатира противоречие в решения или в дадени тълкувания по отделни конституционни дела и съдът бъде сезиран с ново искане за тълкуване, основано именно на тези различни становища, взети по един и същи въпрос, според мен би трябвало, ако е мотивирано това становище от различен ъгъл, различна цел, но само за преодоляване на някакво различие не знам доколко Конституционният съд би изразил положително становище по допустимостта на такова искане. Разбира се, ако тази противоречива практика следва да бъде отстранена, а това във въпроса, който ми зададохте очевидно е така, би следвало да се допусне това искане, като се мотивира с необходимостта от отстраняване на тези противоречия.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря Ви, г-жо Върбанова. Колеги, имате думата за въпроси към г-жа Върбанова. Г-н Корнезов, заповядайте.

Любен Корнезов:

Аз познавам г-жа Върбанова. Даже съм чел няколко нейни решения, без тя да знае. Не съм влизал в кабинета ѝ. Носили са ми ги и съм осветлен за нивото на една дама, върховен съдия и юридически познания, защото аз съм скептик към жената-юрист.

Понеже Вие обърнахте във вашето изложение доста време и внимание на международните договори, дейността на Конституционния съд, а колегата ви зададе въпрос и за преюдициално запитване, което е свързано с тази работа, като съдия във върховния съд.

Правили ли сте преюдициално запитване до Люксембург, защото върховният съд е правил няколко, доколкото ми е известно. Даже има една монография „Практика на съдилищата в България във връзка с преюдициалното запитване”, която може би ви е известна.

Що се отнася до противоречивата практика, може би към г-жа Фидосова. Имало е и ще има противоречива практика. Имало е и ще има противоречива практика и в обикновеното правораздаване от преди девети, и след девети и след десети. Няма начин да няма. Само че в обикновеното правораздаване има йерархия и има тълкувателни решения, а не постановления. Тук няма механизъм. Но като преформулирам по друг начин въпроса, пак целта мога да си я постигна. Така е. Няма нищо страшно в противоречивата практика. Благодаря ви.

Предс. Искра Фидосова:

Всъщност нямаше въпрос към г-жа Върбанова, само че сте чели нейните решения и сте запознати с практиката ѝ.

Г-жо Върбанова, взимам повод от изказването на г-н Корнезов, казахте, че сте работили с вносителите на вашето предложение. Каква точно тип работа вършихте с тях? Защото като съдия каква може да е тази съвместна работа помежду с вносителите г-н Стоилов и г-жа Манолова. И в тази връзка какво смятате, какви са взаимоотношенията на Конституционния съд с трите власти - законодателна, изпълнителна и съдебна власт.

Татяна Върбанова:

Искам да уточня, че съм работила в работна група към Правна комисия в 40-то Народно събрание по изработване на проекта за новия ГПК. Работихме в продължение на една година изключително усилено. Еднакво добре работихме с колегите юристи от всички парламентарни групи, а не само с колегите, които са вносители на моето предложение.

Янаки Стоилов:

Аз не съм бил в работната група.

Татяна Върбанова:

Бяхме поканени като работна група да участваме в работата на Комисията по правни въпроси при обсъждане на отделни части от ГПК. В това се изразявала на експертно ниво моята работа в работна група към Правната комисия.

Що се касае до другия въпрос за взаимоотношенията на Конституционния съд с трите власти, очевидно трябва да се спазва принципът на разделение на властите. Но е естествено да си взаимодействат трите власти, разбира се, при отчитане независимостта на съдебната власт, както и независимостта на останалите власти – на законодателната и изпълнителната власт. Не би могло да има някакво вмешателство в работата на тези власти, както и при правораздаването да се оказва някакво влияние върху законодателна и изпълнителна власт, така и обратния процес.

Нова е най-общо.

Предс. Искра Фидосова:

Благодаря, г-жо Върбанова. Колеги, други въпроси има ли? Няма.

С това приключихме изслушването и на последния кандидат за член на Конституционния съд.

Съгласно нашите процедурни правила следва да проведем гласуване по предложение на Комисията по правни въпроси в пленарна зала за избор на двама съдии от квотата на Народното събрание за членове на Конституционния съд на 31 октомври 2012 г. Поредността на точката в дневния ред ще бъде уточнена на Председателски съвет.

Искам да благодаря на всички кандидати за представянето. Затова че представиха в детайли своите виждания по отношение на дейността на Конституционния съд, затова че отговориха изчерпателно

на нашите въпроси, затова че ни изчакаха поради удължаване на работното ни време в пленарна зала.

Пожелавам успех на всички, а кой ще стане е въпрос на гласуване в пленарна зала. Всеки един от колегите в пленарна зала трябва да направи преценка по отношение на изискуемите от Конституцията на Република България чл. 147, ал. 3 нравствени и професионални качества на всеки един от кандидатите, като вземат предвид както подготвените от тях становища и позиции, така и представянето им днес в заседанието на Комисията по правни въпроси по отношение на изслушването, така и по отношение на постъпили становища от различни представители на неправителствени организации, висши училища и т.н., както сме записали в процедурата. Към членовете на Комисията по правни въпроси се обръщам с молба да останат, за да продължим с другите две точки от дневния ред.

...

Председател:
Искра Фидосова